ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ | ԹԻՒ 2,622 | Կ. ՊՈԼԻՍ. 1905, ԱՊՐԻԼ 28 — 11 ՄԱՅԻՍ | 6 ՐԷՊԻ ԽԻԼ ԷՎ", 1323 — 28 ՆԻՍԱՆ 1321 | ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

بوزانتيون
ارمنيجه يومى وسياسى غزته، صاحب امتياز و مدير مسئولى
بوزانت كچيان
مطبعه و اداره خانه سى باب عالى جاده سنده ٢٣-٢٥ نومرولى
دائره مخصوصه ده در

Բիւզանդիոն

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur-Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, № 23-25
CONSTANTINOPLE

ՄԱՆԿԱՆՑ ՀՈԳԵԲԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ՆԱԽԱԳԱՀԱՐՈՒՄ ՄԸ

Չեմ յիշեր Պոլսոյ ո՛ր լրագրի մէջ այսպէս գրուած էր «... Եթէ կ'ուզէք ապագային համար չենք չնորհք մարդիկ պատրաստել, պէտք է ծեծն ընդունինք մեր դպրոցներուն մէջ...»: — Հետաքրքրական է իմանալ թէ յօդուածագիրն ո՛ր մանկավարժի և կամ ո՛ր գիտականի կանոնների վրայ հիմնուած՝ այդ խորհուրդը տալիս է Հայ ուսուցիչներին: Եթէ Եւրոպայի գիտականներն ու մանկավարժները լսէին Պ. յօդուածագրի այդ կարծիքը՝ պիտի վշտանային և կամ պիտի ծիծաղէին արտայայտուած նախապաշարեալ մտածումների վրայ: Բնախօսներն ու հոգեբաններն այսօր փաստերով յստակօրէն կ'ապացուցանեն որ պատանեակների ըմբոստութիւնը, բարկացոտութիւնը, խիստ քմահաճութիւնը, դիւրագրգռութիւնը, ծուլութիւնն և մտաւոր թուլութիւնը նեարդային (*) հանգամանքներէն առաջ գալիս են, իսկ նեարդային այն անկանոն հանգամանքներն էլ բնախօսական թոյլ և պակասաւոր գործողութեան վերագրուում են:

Ի սրտէ կ'ցանկայի մանրամասնօրէն լուսաբանել, ֆիզիքական թերի զարգացումէն և մեր գործարանների տկարութենէն առաջ եկած մտային—հոգեկան խանգարեալ վիճակն և ասոր ցաւալի հետեւանքները. բայց, առայժմ պիտի չկարողանամ իմ փափաքս իրագործել, անձնական տկարութեան պատճառաւ: Ուրեմն, կ'շտապեմ քանի մը ամփոփ դիտողութիւններով:

Ծեծով՝ միայն կարելի է վախցնել, բթացնել ու ապուշացնել. մինչդեռ քաղցրութեամբ, համոզելով, օրինակներով, սառնարիւնութեամբ, բացատրելով, և երբեմն յանդիմանելով՝ կարող են կրթել ու ապագային համար բարեկիրթ ու զարգացած երիտասարդներ պատրաստել: Պէտք է աւելի դատել ու քննել քան թէ դատապարտել ու պատժել. և, նախ քան դատապարտելն՝ յանցաւոր կարծուած պատանեակի բնախօսական վիճակն և գործարանների գործողութիւնը պէտք է քննել ու յետոյ մի որոշ և փաստաւոր եզրակացութեան յանգիլ:

Պատանեակներից շատերը՝ իրենց ծնողքների հիւանդութեանց ու յանցանքների անմեղ զոհերն են լինում: Ինչպէս դրական գիտութիւնները հաստատում են՝ չար, ըմբոստ, ստախօս, սաստիկ բարկացոտ, ջղային, ծոյլ և մտաւորապէս թոյլ պատանեակներից շատերը՝ արեան պակասութիւն, ստամոքսի հիւանդութիւններ, աղիքների տկարութիւն և նեարդային [illegible] ունին:

Երբոր մեր ստամոքսն ու աղիքները դանդաղօրէն են գործում և կամ շատ տկար են, մեր նեարդների և ուղեղի սննդառութիւնը պակասաւոր է լինում. հետեւաբար՝ մեր ուղեղը պէտք եղած ոյժը չէ ստանում ու այս բնախօսական տկար հանգամանքը մեր յիշողութիւնը տկարացնում, մեր մտածումներն աղօտում ու մեր մտային վիճակը խառնաշփոթում է. մեր մտածումները նսեմ, շփոթ ու անփայլ շողեր են համապատասխանում՝ ինչպէս ամպերից ծածկուած Արեգակի ճառագայթները. այնպիսի նման հանգամանքն ուղիղ անուղղացոյց ժամացոյցի խանգարուած մեքենաներից առաջ եկած հետեւանքները:

Այսօր, գիտութիւնն հաստատում է որ ծուլութիւնը մտային ու ֆիզիքական մի հիւանդութիւն է. և որը սերտօրէն կապուած է մեր նեարդների վիճակի ու նոցա գործողութեանց հետ. — Ծուլութիւնը բուժելը՝ պարզ և դիւրին է:

Կատարելապէս առողջ մարդը՝ ի սրտէ ուզում է աշխատել, զբաղուել, իր երակների մէջ արիւնն եռում է. իսկ հիւանդն ոյժ չունի և չէ ուզում աշխատել: — Արտաքին երեւոյթների վրայ պէտք չէ դատել. [illegible]

Արեան պակասութիւնը, ստամոքսի հիւանդութիւնը, նեարդային սպառումը՝ յիշողութեան թուլութեան, ծուլութեան(*), ջղային հիւանդութիւնների և պատանեակների մտաւոր թուլութեանց գլխաւոր պատճառներն են:

Ժառանգական օրէնքներն էլ մեծ դեր ունին պատանեակների մտաւոր թուլութեանց, մտաւոր ընդունակութեանց և նոցա բարոյական ու ֆիզիքական զարգացման հարցերում:

Չափաւորապէս չքնանալը, սննդի պակասութիւնն և բնախօսական պակասաւոր հանգամանքները պատանեակների ըմբոստ բնաւորութեան, նոցա ծուլութեան ու մտաւոր թուլութեան բոլոր պատճառներն են:

Շատ քնանալն էլ իր վնասներն ունի:

Պէտք չէ մոռնալ մեծ գիտնականների այս ճշմարիտ ու խորիմաստ նախադասութիւնը «ագիտութիւնը չարիքների պատճառն է»:

Ինչպէս որ բնագիտական բոլոր երեւոյթներն իրենց պատճառներն ունին, նմանապէս, մեր բնախօսական ու մտային թերի և անթերի երեւոյթներն էլ իրենց հիմնաւոր պատճառներն ունին. — գիտնականները շատ լաւ ծանօթ են այդ (ագէտներից) ծածկուած պատճառներին և ճիշտ այս պատճառաւ սառնարիւն բնաւորութիւն ունին ու շատ ներողամիտ են (**) «tout comprendre c'est tout pardonner» կ'ասեն:

Գիտնականապէս զարգացած ուղեղը՝ միշտ պատճառաբանող ու քննող կ'լինի այլազան հարցերում:

Թոյլ, ըմբոստ, մտաւորապէս սաստիկ թոյլ և դիւրագրգիռ պատանեակները դարմանուելու ու բժշկուելու պէտք ունին և հարկ է ուշադրութեամբ ու քննելով հետեւել այդ համակրութեան ու կարեկցութեան արժանի ու հիւանդ պատանեակներին:

Պէտք է գիտնական—մանկավարժի և կամ մի գիտնական-բժշկի քննութեան ու հոգածութեան յանձնել այդ «չար» բայց անմեղ ու բարի պատանեակները:

Բռնութիւնը վտանգաւոր է. — Ծեծի կուսակից ուսուցիչները պէտք է յեղաշրջեն ու բարեփոխեն իրենց մտածումները:

Աստուծոյ սիրելի ու բարոյականութեան ուսուցչապետ Քրիստոսի վարդապետութիւնն էլ արգիլում է ծեծը, Քրիստոս շատ էր սիրում մանուկներն ու պատանեակները:

Ընդհանրապէս, ճնշուած ու ծեծ ուտող պատանեակները ի սրտէ ատում են իրենց ծնողքներն ու ուսուցիչները, այսպէս է լինում այլազան հանգամանքներում, և վերջապէս բռնութեամբ չէ կարելի կրթել ու զարգացնել:

Ծեծի բոլոր կուսակիցները՝ կամ ջղային ու նեարդային հիւանդութիւններ ունին և կամ միամտաբար են մտածում որ (պատանեակների չարաճճութիւններից ու ծուլութենից յուզւում ու վրդովւում են).— Ուսուցիչը, նախ՝ պէտք է առողջ ու մտաւորապէս զարգացած լինի, որպէս զի հանդարտ, պաղարիւն, շրջահայեաց, քննող ու վերլուծող լինի:

Եթէ ուզում էք, ապագային համար՝ զարգացած ու բարեկրթուած երիտասարդներ ունենալ, պէտք է դպրոցներից վանել ագէտ ու ջղային հիւանդութիւններ ունեցող ուսուցիչներն և գիտնական— մանկավարժներին յանձնել կրթական հարցերի ղեկը: Ծեծի կուսակիցները՝ Քրիստոսի ու Գիտութեան թշնամիներն են:

Մի քանի խօսք էլ մանուկների մասին.—Ընդհանրապէս հիւանդ մանուկները լալկան, մելամաղձիկ ու քմահաճ են լինում, և մայրերը փոխանակ անմեղների ներքին հիւանդութիւնները բուժել տալու որպէս զի մանուկը փոխանակ լալու՝ ուրախ լինի ու ժպտի, ծեծում են... որպէս զի մանուկը լռէ.—Ո՛հ, սոսկալի են ագիտութեան բնազդները: Մինչդեռ կատարելապէս առողջ մանուկը միշտ ուրախ կ'լինի ու կ'ժպտի:

ՆԱՐԱՊԵՏ ԳԱԼՃԱՃԵԱՆ

Գահիրէ. [illegible]

(*).— Պրն. Գալճաճեան, Ռուսահայոց նման, Նեարդային կ'ըսէ ուր որ մեզ Ջղային կ'ըսենք. Մեզ Պոլսահայերս Նեարդային կ'ըսենք fibreuxի մասը: Ջղային բառով nerf և nerveux կ'իմանանք. Իսկ musculaire, musculeux կ'թարգմանենք մկնային, մկնաւէտ, մկնեղ: Մ. ԽՄԲ.

(*). — Երիտասարդների և ամուրիների ջղային հիւանդութիւններն ուրիշ պատճառներ էլ ունին:

(**). — «Ամէն բան հասկնալը՝ կ'նշանակէ՝ ամէն բան ներել:»

ԷՋ ՄԸ

ՔԱՂԱՔԱԿՐԹՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵՆԷՆ

Դ.

Սեւրականներու ամբողջական աննետացումը խնայելու համար, Ուիլքօք ճարտարագէտը, իր տեղեկագիրներէն միոյն մէջ առաջարկած էր հետեւեալ միջոցը. «Մեհենատաճարին տեսքն ընդհանուր կերպով շատ խեղճուկ է, կ'ըսէ, թէեւ հետաքրքիրներու սքանչելի և շատ հոյակապ բաներ ըլլան: Այս իրողութենէն կարելի է Եգիպտոսի հնութեանց կորուստը փրկութեան և շահու վերածել՝ Փիլէի տաճարը կտոր առ կտոր վաճառելով Թանգարաններու: Այս կերպով ձեռք պիտի բերուէր 1,100,000 ոսկեինի գումար մը, որ լիովին պիտի հատուցանէր Նեղոսի հովտին մէջ իրենց տէրերէն գրաւուելիք հողերու փոխարժէքները, և նո՛յն ժամանակ ալ պիտի պակսեցնէր աշխատութեան ծախքերը:»

Սըր Ուիլեըմ Կարսթըն, գեր—քարտուղար հանրային գործոց նախարարութեան, ներկայացուց ուրիշ հնարք մը, որ էր փոխադրել բոլոր յիշատակարանները մերձակայ աւելի բարձրադիր կղզիի մը՝ Պիկէի վրայ: Ի վերջոյ, ուրիշ ճարտարագէտ մը, Մ. Պէյքըր, կարծիք յայտնեց թէ կարելի պիտի ըլլար ամբողջ Փիլէն մինչեւ 10 մեդր բարձրացնել իր բնական դիրքէն: Անգլիական մամուլը, արդար է ըսել, ամէնէն առաջ բողոքեց այս բոլոր ծրագիրներուն դէմ: Նորին Բրբ. Սէնչէ Թերթը Մ. Ֆրանք Տիլօնի բերնով յայտարարեց որ, Ասուանի գետաթումբին այդ կերպ չինութիւնն ամօթալի դրոշմ մը պիտի թողուր: The barrages of the Nile (Նեղոսի գետաթումբերը) խորագրով յօդուածի մը մէջ, Մր. Սէսիլ Համիլդըն կ'ըսէ. «Ա՛ն արուեստագէտն որ քանի ձմեռներ անցուցած է իր տաճարներուն մէջ, զայն նկարագրելու համար, քաջ գիտէր որ Փիլէն կորսուած է իրեն և ուրիշներուն համար: Ուշ կամ կանուխ կղզին այդ բախտին պիտի հասնի»: Ապա կ'յաւելու այս հետաքրքրական մտածութիւնը. «Փիլէն այս մօտք մը համար, խի՛ստ շահաւ գրգռական է իրարու հետ բաղդատութեան դնել Գահիրէի և Ասուանի փակոցները: Գահիրէի գետաթումբը ճարտարապետական տեսակէտով շատ գեղեցիկ կերտուած մ'է: Աշտարակներով պսակուոր մուտքի դռներ, վայելչատեսիլ առկախ կամուրջներ, որք դիցանոյներու ապարանքի մը հոյակերտ մուտքին պատրանքը կուտան մարդուս որ պիտի փորձուէր ըսել թէ ամէնէն արուեստագէտ ժողովրդի մը հոն թողած յիշատակարանն ըլլալու է: — Ասուանի գետաթումբն աւելի գեղեցկութիւն մը չունի քան հասարակ պատ մը, որու արդէն շատ կ'նմանի: Ինծի այնպէս կուգայ որ ան իր ընդարձակ ամբողջութեամբը միակտուր քար մ'եղած ըլլայ իբր զարդ հոն զետեղուած. մարդ զո՛ւր տեղը կ'փնտռէ նշան մը ա՛յն գեղեցկութիւններէն և փափկութիւններէն, որոցմով ա՛յնքան յատկանշական է Գահիրէի գետաթումբին կերտուածքը, որ լաւագոյն վկան է մեր ճարտարագէտներուն և մեր՝ Գեղեցիկին համար ունեցած ճաշակին ու ճանաչողութեան»: Գետաթումբն բոլորովին խանգարած է սահանքն և իր վէժքը, որ Ասուանի ամենամեծ հրապոյրներէն մէկն էր, և ուր Նուպիական դաշտանկարը կ'սկսի իր սքանչելի ոսկեգոյն աւազակոյտերովը, այնքան տարբեր՝ Եգիպտոսի մէջ մինչեւ ցարդ տեսնուածներէն: Սեւ կիտուածի պէս փայլուն բոլոր այս կրանիթեայ խութերը, ծածկուած հազարումիլիոն արձանագրութիւններով, շատ բան կորսնցուցած են իրենց տարօրինակ տեսքէն, յորմէ հետէ ջրերն այլեւս չեն գար աղմուկով փշրուելու իրենց կողերուն վրայ:

Ասուանի և Փիլէի միջեւ Նեղոսի այնքան յատկանշական տեսքն սքանչելի կերպով ներկայացուած է յաջող լուսանկարներու մէջ:

2. Ասիութի գետաթումբը.—Ասիութ քաղաքն հազար բնակչօք արաբական մեծ քաղաք մ'է գեղեցիկ ծառերով հովանաւորեալ և հիանալիօրէն նկարագեղ. իր մզկիթները խիստ ոգեւորեալ և իր շրջակաները լաւագոյն կերպով մշակուած են: Ասիութի գետաթումբն սկզբան կ'երեւի իբր կամուրջ մը՝ ձգուած Նեղոսի վրայ, որուն շատ մօտէն դիտուած ատեն կարելի է հասկնալ թէ բոլորովին տարբեր կերտուածք մ'է ան: Ասոր շինուելուն նպատակն եղած է ճիշտ համեմատութիւնով բաշխել Ասուանի ջրային ջուրն և տալ ջրհաւաղը (*) Իպրահիմիէ ջրանցքին, որուն հրապոյրը կ'գտնուի Նեղոսի այդ կէտին վրայ: Այս յաւելուածական յորդման շնորհիւ, Միջին Եգիպտոս և Ֆայումի ամբողջ պիտի ունենան շատ աւելի լիակատար ոռոգում մը: Այս գետաթումբը կ'բաղկանայ ջրկալէ մը, որ ունի հնգական մեդր լայնքով հարիւր տասնըմէկ ջրադռներ: Իւրաքանչիւր ինններորդ ջրադուռը կողկղուած (*) է չորս մեդր լայն կամարակալներով, իսկ անոնց մէջտեղերու միւս ջրդռներուն կամարակալներն հազիւ երկու մեդր լայնութիւն ունին: Այս կամարակալներն իրարու միացած են կամարներով, կրելով իրենց վրայ չորս ու կէս մեդր լայն ուղի մը. դռներն երկուքուկէս մեդր բարձրութիւն ունին և 2.50—3 մեդր ջուր բռնելու կարող են: Ամբողջ մէջ այս գետաթումբին երկայնութիւնն է 833 մեդր, և բարձրութիւնը՝ խարիսխէն մինչեւ վերին եզրը՝ 12.50 մեդր: Իր արեւմտեան կողին վրայ 80 մեդր երկայն և 16 մեդր լայն սահանցուղի մը կայ, ուրկէ Նեղոսի ամենամեծ շոգենաւերը կարող են անցնիլ դիւրութեամբ: Այս կերտուածքին հիմերը բաղադրուած են կրախիճի խաւով. ամէնը 3 մեդր թանձրութեամբ և 26.50 մեդր լայնքով տարածուելով մէկ եզերքէն մինչ միւսը, եւ միենոյն հարթաչափով ուղղուած ընդ մէջ թափծու խրաձողերու (pilotis) երկու կարգերուն, որք կրախիճէն 11 մեդր վար կ'իջնեն: Դէպ ջրվերն ունի perréով պաշտպանուած երկաթեայ յատակուածք մը, և դէպ ջրվարը՝ perréով պաւրկոն (**) մը: Ասուան, որու գետաթումբը շատ աւելի հոյակապ է, իր մերձակայութեամբը կ'նսեմացնէ Ասիութի գետաթումբին ճարտարապետութեան տեսակէտով ունեցած ոչ նուազ ուշագրաւ հանգամանքը, որ բնաւ չքանդուելու առաւելութիւնն ալ ունի:

3. Կանոնաւորիչ և [illegible] Իպրահիմիէ Ջրանցքին.—Որպէս զի ջրին ծաւալն սառուցուի Իպրահիմիէ ջրանցքին մէջ, գլխաւորապէս մեծ յորդումներու միջոցին և պատահարի մը ատեն իր կերտուածքին ամրութիւնն ապահովուի, 5 մեդր լայնքով ինն որմնեղէն բացուածքներ, և 8.5 մեդր լայնքով մէկ ջրդուռ ունեցող կանոնաւորիչ մը շինուած է Ասիութի գետաթումբին անմիջապէս հարաւային ճակատը: Իւրաքանչիւրն 3.50 մեդր բարձր՝ ստորին և վերին երկու ուրիշ դռներ կ'ամբողջացնեն այս կանոնաւորիչը:

⁂ Ահա ասոնք են Փարաւոններու թագաւորութեան արժանի այն գործերը: Եթէ ոռոգումի մատակարարութեան վարչական գործը խիստ կեդրոնացեալ ըլլալով մէկտեղ կ'թուի թէ կրցած է լաւագոյն եղանակաւ վարել հասարակաց շահը, ընդհանրապէս արուեստագիտական գործը, և (—ենթադրելով նոյն իսկ թէ ժամանակին փորձէն յաղթական կ'ելնէ ինչ որ շատերը կ'ժխտեն—) բազում տեսակէտներով քննադատելի է: Բոլոր այս հսկայ ձեռնարկներն իրագործելու համար առաջին յղացումն անգլիացւոց չէր պատկաներ, և ամբողջ ներկայացուցած միջոցներէն անգլիացի ճարտարագէտներն ընտրած են նուազ վայելուչը, և առաւել կոշտը: Ինչ որ ալ ըլլայ սակայն, այս հսկայական ձեռնարկը կրնայ ունենալ անտեսական անհաշուելի օգուտներ: Ափրիկեան այս ընդարձակ ովասիսին մէջ կենդանական գոյութեան ամենաառաջին պայմանն է Բնութեան պարզ մէկ բարիքն եղող ջուրը: Եթէ բնակչութեան շարունակական աճման համընթաց՝ երկրին արգաւանդութիւնն ալ ապահովուի, ապագան պիտի ընձեռէ իր բոլոր յաջողութիւնները, և աշխարհ համօրէն պիտի ծափահարէ այս ճարտարարուեստական հսկայ գործը, զոր ամէն ոք պիտի խոստովանէր թէ իրապէս մեծ գործ մ'էր:

Թարգմ. Տ. Ե. Ց. ՉԻԹՃԵԱՆ

Վ Ե Ր Ջ

(*).—Ջրհաւղ (բառ գաւառական)=ջրի խաղացք, débit:

(*)—Կողկղուիլ (բառ գաւառական)= կող ու կողտերէն ամրացուիլ, պաշտպանուիլ:

(**).—Պաւրկոն (բառ գաւառական)= առիչեղ վայր՝ պատի տակ, talus:

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԱՊԱԿԵԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Ապակիի գիւտը Փիւնիկեցիներու կ'վերագրուի, և կ'ըսուի թէ քանի մը վաճառականներ բորակի վաճառականութիւն ընելու համար երբ Բելոս գետին եզերքն իջած միս խաշել ուզեցին՝ քար կամ ուրիշ բան մը չգտան կաթսան վրան դնելու համար և բորակի կտորները քարի տեղ գործածեցին. կրակի սաստկութենէն բորակն հալած էր և սառելէ վերջ՝ բիւրեղի վերածուած էր...: Ասիկա պատմութիւն մ'է որ ստոյգ ըլլալէ շատ հեռի է, զի բացօթեայ վառուած կրակը՝ բորակի օգնութեամբ աւազը չի կրնար հալեցնել որ միանայ ու բիւրեղ ըլլայ: Հին ատեններն ապակին շատ հազուագիւտ և սուղ էր, քրիստոնէութեան առաջին դարերուն մէջ սկսաւ տարածուիլ, ու տեղ տեղ պատուհաններու համար գործածուիլ, այն ալ՝ եկեղեցիներու մէջ և ոչ թէ տուներու: Իսկ ԺԴ դարուն մէջ ճերմակ ապակիով պատուհաններն սկսան շատնալ ու ԺԵ դարուն մէջ ընդհանրացաւ: Նոյն ժամանակները Վենետիկի ապակիի գործարաններն Եւրոպայի մէջ էն երեւելիներն էին, ապա Պոհեմիոյ, Անգլիոյ, Ֆրանսայի ու Գերմանիոյ մէջ ալ գործարաններ հաստատուեցան: Ապակին շատ օգտակար ծառայութիւններ մատուցած է գիտութեան. չէ թէ միայն պատուհանները, այլ ջրի գաւաթները, շիշերը, հայելիները, ակնոցները, դիտակները, ջերմաչափներն՝ ու մարդկային ազգի ամենամեծ թշնամին եղող միքրոպներու ինքնութեան վրայ միակ ճշգրիտ գաղափար մը կազմել տուող խոշորացոյցները զարդարող այդ բիւրեղի կտորն է, որ այսօր վաճառականութեան գլխաւոր նիւթ մը կ'կազմէ: Ապակեգործութիւն և թրթեղագործութիւն կարծես մեր երկրին մէջ Հրէից յատուկ մենաշնորհ մ'եղած ըլլար — այնքան հազուադէպ է Հայ արհեստաւորի հանդիպիլը:— Թէեւ շատեր գիտեն թէ ապակին ի՛նչէ կ'լինուի, բայց հոս կրկնե՛լն ալ կարծեմ աւելորդաբանութիւն չհամարուիր: Կայծքար (silice) 120 մաս, բոթաս՝ 60 մաս, կաւիճ՝ 24 մաս, բորակ՝ 2, իսկ 1/16 մաս manganèse ու 2 մաս ալ arsenicէ բաղկացեալ խմորէն ընտիր պատուհանի ապակի ու մաքուր ջրի գաւաթ կրնայ շինուիլ: Ապակիին տեսակներուն համեմատ յիշեալ նիւթերու տեսակները կրնան աւելնալ կամ պակսիլ ինչպէս և համեմատական՝ քանակը:

Ապակիները գունաւորելու համար ուզուած հանքային նիւթը խմորին հետ խառնուած ըլլալու է: Կ'խառնեն որդան կարմիրի գոյն, [illegible], եւն.: Ապակիէ զարդեր ու գաւազաններ ալ շատ կ'շինուին: Եւրոպայի մէջ ուլունքի (պուճուխ) էն նշանաւոր գործարանը Վենետիկի Մուրանո գիւղինն է, ուրկէ աշխարհիս ամէն կողմերը միլիոնաւոր կ'ղրկուի. ապակիէ ուլունք շինելը չորրորդ դարուն մէջ Հայոց ծանօթ էր. եկեղեցական պատմութիւնը մեզ կ'աւանդէ թէ Ս. Հռիփսիմեանց կոյսերն ուլունք շինելով կ'ապրէին: (Ագաթանգեղոս էջ 119): Հայելիներն ալ անթափանցիկ և միայն մէկ երեսին յղկուած մարմիններ են, որ իրենց դիմացի մարմնոյն պատկերն ետ ցոլացնելով անոնց ձեւն ամբողջութեամբ ցոյց կուտան: Առաջին ապակի հայելիներն ասկէ շուրջ 640 տարի առաջ երեւան եկան, բայց անոնք շատ անկատար էին. կատարեալներն 240 տարի առաջ միայն շինուեցան: Ժամացոյցի ապակիներն երկու գըլ-

---

ԺԻՒԼ ՎԵՌՆ

ԱՐՏԱՍՈՎՈՐ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐ ԵՐԿԻՐ (49)

ԻԵ

Եւ Ֆրանսուա կ'կրկնէր իրենց համար սիրելի միակ այս բառերը. Տօլլ կ'ձայնակցէր իրեն.

—Այո՛, այո՛, Նոր—Հելվետիոյ ծառերուն տակ:

—Նոր—Հելվետիան, ըսաւ իր կարգին Ճէննի ձեռքը Ֆրիցի ձեռքին մէջ դնելով:

Պօլ անգամ կ'մասնակցէր այս ուրախութեան, անկեղծ արձագանգ իրենց անկեղծ զգացումներուն:

—Բարեկամներս, ըսաւ այն ատեն նաւապետ Կուլտ, եթէ պիտի երթանք մինչեւ լեռնաշղթային տակ, հոս պարապ տեղը ժամանակ չանցընենք:

—Քառասունըութը ժամէն Ֆէլլէնհայմ կ'ըլլանք, վճռեց Ֆրանսուա:

—Մեկնինք, մեկնի՛նք...

Ընդհանուր աղաղակն էր այս, նոյն կերպով, նոյն չափով զգացուած և արտայայտուած:

—Մեկնինք, մեկնինք...

Սովորականին պէս, Ֆրից առջեւէն սկսաւ քալել, միւսները խումբ խումբ կը հետեւէին իրեն: Այս ընթացքով առանց դժուարութեան հասան լեռնաշղթային ստորոտը: Բնազդաբար, անգիտակցաբար կ'քալէին ճիշտ այն ճամբէն ուրկէ անցեր էին Մր. Ուօլսթըն Էրնէստ և Ճէք: Ժամը հազիւ ութը կար երբ հասան ընդարձակ անտառին շրջագիծին առաջքը:

Վերջապէս, անակնկալ պատահմամբ մը—եւ ինչո՞ւ զարմանալ այս անակնկալներէն քանի որ Նոր—Հելվետիոյ պէս երջանիկ երկրի մը վրայ կ'գտնուէին—Ճօն Պլօք գտաւ այն քարայրն ուր ապաստաներ էին Մր. Ուօլսթըն և երկու եղբայրները: Այս քարայրը նեղ էր քիչ մը, բայց ինչ փոյթ, կիներուն և պզտիկին կ'բաւէր գոնէ, երիկ մարդիկ կրնային բաց օդին պառկիլ: Երբոր քարայրին մէջ մտան, տեսան որ գետինը վառուած փայտերու մոխիրներ կային, ասիկա ապացոյց մ'էր թէ քարայրը բնակուած էր: Կերակուրէն վերջ, երբ Պօլ քնացաւ քարայրին մէկ անկիւնը, հակառակ օրուան մէջ իրենց ունեցած յոգնութեան, ամենքն ալ ժողովուեցան և սկսան խօսակցիլ [illegible] վրայ: Այո՛, ութն օր ամբողջ այդ նաւը դէպի հիւսիս ճամբորդած էր, մինչ նաւապետ Կուլտ, նաւաստին Ֆրանսուա, Ճէյմս և Ֆրից վարը ամբարանոցին մէջ բանտարկուած էին: Եթէ հովը նպաստաւոր եղած ըլլար, թերեւս Ռօպէրթ Պօրթ դաշնելի արարածը զիրենք աւելի հեռուները տարած և ձգած կ'ըլլար: Բայց ի՛նչ փոյթ իրենց բոլոր ասոնք, ինչո՞ւ պրպտել անցած դարձածները, չէ՞ մի որ վերջապէս Աստուած զիրենք ապահով տեղ մը առաջնորդած էր փոխանակ Ովկիանոսի անդունդին մէջ լքելու, խեղդելու: Այս խօսակցութիւնը չէր կրնար տխուր պատահարներու շուրջը դառնալ միայն, պէտք էր որ քիչ մըն ալ աղէկ բաներու վրայ խօսէին: Ամենքն ալ ուզեցին խօսքը փոխել և Նոր—Հելվետիոյ մասին խորհրդակցիլ, նորանոր յուզումներու, ուրախութեանց վրայ տեսակցիլ, բայց վերջապէս յոգնած էին և առտուան դէմ ա՛լ չկրնալով յաղթել քունին, մէկ կողմ քաշուեցան և պառկեցան գետինը:

Առտուն կանուխ երբ արթնցան, ամենքն ալ նոր ոյժ, նոր կորով ստացեր էին, եղածը քիչ մը բան ուտելէ վերջ, ճամբայ ելան սրտերնին ուրախ և անհամբեր վիճակի մէջ:

Քարայրին մէջի հետքերէն զատ ուրիշ հետքեր ալ կային անտառին մէջ և կ'ապացուցանէին թէ Զէրմաթեանք շատ անգամ եկած էին մինչեւ հոտաեղուանքը: Եւ արդէն Մ. Զէրմաթէն զատ ո՞վ կրնար համարձակիլ լերան գագաթը կանգնելու դրօշը:

Ֆրիցի առաջնորդութեամբ, ճամբորդներն իջան անտառին բոլորտիքը գտնուող զառիվայրէն: Այս ընթացքով կարելի պիտի ըլլար երկրորդ օրուան իրիկունը Գիւղի կիրճն հասնիլ: Անկից Ֆէլլէնհայմ անցնիլ մէկ քանի ժամուան խնդիր էր:

—Ահ, կ'ըսէր Ֆրանսուա, եթէ ջայլամներս հետս ըլլար, մէկ օրէն կրնայի Ֆէլլէնհայմ հասնիլ:

—Հիմակ որ մտեցանք, աւելի շատ երթալու փափաք մը կայ վրանիդ, կ'պատասխանէր նաւապետ Կուլտ:

—Ոտքով երթանք, բայց աւելի վըստահօրէն երթանք, աւելցուց Ճօն Պլօք:

Ճամբան, Ճէյմս Ուօլսթըն և իր կինը որոնք չէին ճանչնար Նոր Հելվետիան, մեծ հաճոյքով կ'դիտէին իրենց շուրջը տարածուող բուսականութիւնը, երկրին բարեբեր վիճակը: Եւ տակաւին կղզիին մէկ անծանօթ մասն էր տեսածնին, եթէ այցելէին բոլոր այն տափարակները, պարտէզները, պիտի տեսնէին թէ մարդիկ ինչե՛ր կրնան ընել նոյնիսկ ամայի և լքուած կղզիի մը մէջ որպէս էր Նոր—Հելվետիան:

Իրենց ճամբուն վրայ, որոնցմէն կար ամէն կողմ. զանազան կենդանիներ, թռչուններ կ'պտտէին ասդին անդին: Ֆրից և Ֆրանսուա կ'ցաւէին միասին հրացան չունենալնուն համար. եթէ գոնէ իրենց շուները միասին ըլլային, մինչեւ իսկ եթէ Ֆրիցի արծիւն ըլլար, դարձեալ կարելի էր մէկ քանի հատ որսալ օրինակի համար գեղեցիկ թռչուններէն:—Այս ուտելիքի խնդիրն ալ սակայն լուծուեցաւ բարեդէպ առիթով մը: Ժամը տասնըմէկին ատեններն էր, Ֆրից որ առաջքէն կ'երթար, նշան ըրաւ իրեններուն կենալ տափաստանի մը քով ուր առուակ մը կ'հոսէր և որուն վրայ կենդանի մը կեցած ջուր կ'խմէր: Այս կենդանին փառաւոր յամոյր մ'էր և պէտք էր որսալ զայն: Է՛ն դիւրին միջոցը շրջանակ մը կազմել կենդանիին փախուստի ճամբան կտրելն էր: Կիները մէկ կողմ քաշուեցան, մինչ երիկ մարդիկ որոնք գրպանի պզտիկ դանակներ ունէին միայն, սկսան տափաստանին շուրջը դառնալ, ծառերուն ետին պահուըտելով:

Յամոյրը կ'շարունակէր խմել առուակէն, առանց մտահոգութեան, երբ Ֆրից ան նետուեցաւ յանկարծ, աղաղակ մը արձակելով: Կենդանին ցատկեր էր տեղէն և դէպի առաջ գացեր էր մէկ քանի ոստյամով. բայց հոն, Ֆրանսուա և Ճօն Պլօք կ'սպասէին դանակ ի ձեռին: Եթէ կենդանին իրենց գլխուն վրայէն չցատկէր, գործը կ'լմննար, կենդանին ցատկեց ծառերուն պարագայի մէջ բայց չկրնալով ուզածին պէս ցատկել, վար ինկաւ, նաւաստին ցատկելով և փախուստի նոր կերպ մը փնտռեց. նոյն միջոցին վրայ հասեր էր Ֆրից որ կրցաւ իր դանակը կենդանիին կողը խօթել, երկրորդ հարուած մը տուաւ Հարրի Կուլտ որ նոյնպէս վազեր էր առիթը չկորսնցնելու համար:

Այս անգամ, կենդանին անշարժ գետին փռուեցաւ, մինչդեռ նաւաստին ոտքի կ'ելնէր գոչելով.

—Անպիտա՛ն, կեանքիս մէջ մէկ քանի անգամ զօրաւոր ալիքներ կերած եմ, բայց քու հարուածիդ համը չէի գիտեր դեռ:

Ճօն Պլօք մէկ քանի տեղ մարմնոյն վրայ ճմլումներ ունեցեր էր. կիները փութացին խնամել զայն:

—Մէկ տեղդ չի ցաւիր կոր անշուշտ, հէ՞, Պլօք, հարցուց նաւապետը:

—Ոչ՛, ոչ՛, պզտիկ սկրթումներ, ասոնք բանի տեղ չեն դրուիր:

—Ուրեմն քեզի ամէնէն աղէկ կտորը պիտի կերցնենք, ըսաւ Ճէննի:

—Ոչ՛, Տիկին Ֆրից, չէ՛, ես անոր գլուխը պիտի ուտեմ, քանի որ քիչ մնաց անիկա պիտի ուտէր իմ գլուխս:

Սրամտութիւնն աղուոր էր, ամենքն ալ խնդացին, շնորհաւորեցին: Միւս կողմէ սկսան մորթել յամոյրը, լաւագոյն մասերը զատել, պահուելիք կտորները մէկ կողմ դնել: Այս պաշարն երկու օրուան համար կ'բաւէր լիուլի:

Ցերեկը մօտ ըլլալուն, տափաստանին մէջ մնալ հարկադրուեցան. առուակին մաքուր և անուշ ջուրը կար խմելիք: Հարրի Կուլտ և Ճէյմս կրակ վառեցին չոր փայտերով, յետոյ փայտերն ածուխ ըլլալուն պէս, վրան շամփրել սկսան յամոյրին լաւագոյն մասերը: Երբոր սեղան նստան, իրենց ուրախութիւնը չափ չունէր, ճըշմարիտ խնջոյքի մը հրաւիրուած ըլլալ կը նկատէին ինքզինքնին, այնքան համով, այնքան ախորժաբեր էր յամոյրին միսը:

—Ի՛նչ աղուոր միս է, ի՛նչ անոյշ միս է, կ'ըսէր անդադար Ճօն Պլօք յամոյրի շերտ մը կրծելով:

—Կերած կրիաներնիս մի մոռնար, Պլօք, գոչեց նաւապետ Կուլտ:

—Իրաւունք ունիք, նաւապետ, պատասխանեց Ճէննի, ամիսներով կրիայի միսով սնանեցանք, եթէ անոնք չըլլային՝ ի՞նչ պիտի ըլլար մեր վիճակը:

—Կեցցեն ուրեմն կրիաները, գոչեց նաւաստին, բայց անօթի եմ, քիչ մ'ալ տուէք յամոյրէն:

Այս փառաւոր ճաշը լմննալուն պէս, ամենքը մէկ ճամբայ ելան: Ապահովապէս, եթէ Ֆրից և Ֆրանսուա մինակ եղած ըլլային շատոնց հասած պիտի ըլլային Գիւղի կիրճին առաջքը, թերեւս ալ ի Ֆէլլէնհայմ: Բայց ընկերներով, մանաւանդ կիներու հետ, կարելի չէր շուտով քալել և յաղթել ամէն յոգնութեան:

Մնաց որ, ի՛նչքան ուրախ տեսարան մը պիտի ըլլար այն երբ ամենքը մէկ հասնէին տեղերնին և նետուէին իրենց ծնողաց գիրկը:

Ճամբան ոչ և է միջադէպ մը չպատահեցաւ և ժամը չորսին անտառին առաջին ծառերուն հետ դէմ առ դէմ գըտնուեցան: Այծեամներու, յամոյրներու նոր խումբեր կ'շրջագայէին անտառին մէջ բայց այս անգամ հարկ չեղաւ որսալ զանոնք: Ջայլամներու և փղերու երամներ ալ տեսնուեցան, մանաւանդ այս վերջինները վեհաշուք քալուածքով մը կը պտտէին ծառերուն կռթնելով երբեմն յոգնութիւն առնելու համար: Ապահովապէս, Ճէքի բերնին ջուրերը պիտի վազէր եթէ ինքն ալ հոն եղած ըլլար:

—Մեր բացակայութեան միջոցին Թերեւս Ճէք այս փիղերէն հատ մը կրցաւ որսալ, մեծցնել, կրթել զայն, ըսաւ Ֆրից:

—Ի՞նչու չէ, պատասխանեց Ճէննի: Տասներկու ամիսներու բացակայութենէ մը վերջ, իրաւունք ունինք կարծել նոր բաներ փնտռելու Նոր—Հելվետիոյ մէջ:

—Ն՛որ երկիր, գոչեց Ֆրանսուա:

—Ես եղածով պիտի գոհանամ ըսաւ Ճօն Պլօք, ուրիշ նոր բաներու պէտք չունիմ:

(Շար.)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՐՏԱՔԻՆ ԳՈՐԾԵՐԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՐՏԱՔԻՆ ԳՈՐԾԵՐԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆ ՈՐՈՇՄԱՄԲ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԱԾՔՈՒՄ ՀԱՆՔԱՐՎՈՂ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԵՎ ՄԱՍՆԱՎՈՐ ՄՐՑՈՒՅԹՆԵՐԻ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ ՀՐԱՊԱՐԱԿՎԵԼ Ե

PHŒNIX ASSURANCE COMPANY LIMITED

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՓԻՒՆԻՔՍ

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի ԼՈՆՏՈՆ ՅԱՄԻՆ 1782

ՓԻՒՆԻՔՍ, հիմնեալ աւելի քան մի դար առաջ, սոսկ հրդեհի ապահովութիւն մ'է որոյ բաժնետէրք Անգլիոյ ամենահարուստ և հանրածանօթ դրամատէրերէ բաղկացեալ են: Դրամագլուխն և պահեստի գումարը 4,500,000 անգլ. ոսկին կ'անցնի: ՓԻՒՆԻՔՍ Ընկերութեան այժմեայ ապահովագրութեանց մէջ գլխաւոր պարտքն է 26,000,000 անգլ. ոսկւոյ գումարն զոր ցարդ վճարած է հրդեհի վնասուց համար: 20—19

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 1,500,000

ՓԻՒՆԻՔՍ Ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի եւ կայծակի, շէնք, կարասիք եւ ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանօք եւ մեծ դիւրութեամբ: Ապահովագրեալներ կրնան գումարն հաւանաբար ամբողջապէս ստանալ:

Գ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ ընդհ. Գործակալ Կ. Պոլսոյ և գաւառաց.

Ղալաթիա, Պանք Օթոմանի վարի քովը Վիթալիս խան, գետնայարկ թիւ 1:

ՓՈԽ ԳՈՐԾԱԿԱԼՔ Ի ՊՈԼԻՍ

ՌՈՒԲԷՆ ԱՐԻԿԵԱՆ Եմին պէյ խան թիւ 1 և 2 — ՅՈՎԱՆ ԹԷՔԻԵԱՆ Ֆէլիկեան խան

Ջննիչ Ռիսքերու (Inspecteur des Risques) Ա. ԷՆՔՍԷՐՃԵԱՆ

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

10,000,000 ՕՍՄ. ՈՍԿԻ ԴՐԱՄԱԳԼԽՈՎ

Կեդրոնատեղի՝ Ղալաթիա
Գործակալութիւն՝ Պոլիս, Եէնի Ճամի
Մասնաճիւղ՝ Բերա, Շիշլի ճամբայ թ. 348

ԳԼԽԱՒՈՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԼՈՆՏՈՆԻ ԵՒ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Մասնաճիւղեր

Աթէնք, Ատանա, Այտըն, Աֆիոն—Գարահիսար, Հալէպ, Աղեքսանդրիա, Էտիրնէ, Էնկիւրի, Պաղտատ, Պասրա, Պէյրութ, Պրուսա, Դամբէմուրի, Քավալա, Տէտէ Աղաճ, Էսկիշէհիր, Երուսաղէմ, Դամասկոս, Գոնիա, Լառնագա, Լիմասօլ, Գահիրէ, Մէրսին, Միթիլլի, Մանասգըր, Նիքոսիա, Ուշաք, Բորդ—Սաիտ, Սելանիկ, Սամսոն, Սվազ, Իզմիր, Տրապիզոն, Սուրիական Տրիպոլիս և Սկիւպ:

Որոշուած պայմանաժամով կամ ընթացիկ հաշուի (գոնթ—գուրան) փոխառութիւն կ'ընէ, արժեթուղթեր կամ փոխանակագիրներ (բոլիցա) պահեստ առնելով:

Փոխանակագիրներ կ'զեղչէ. Թուրքիոյ և օտար երկիրներու գլխաւոր քաղաքներուն վրայ փոխանակագիրներ, չէքեր, վարկագիրներ ու հեռագրական օրտիններ կու տայ:

Ընթացիկ հաշիւներ կ'բանայ, արժեթուղթեր և արժեքաւոր առարկաներ կ'ընդունի ու կ'պահէ:

Թուրքիոյ և արտասահմանի մէջ կտրոններ և փոխանակագրերներ կ'գանձէ, օտարանական հրամաններ կ'գործադրէ, զանազան տեսակ դրամներ կ'փոխէ, կ'առնէ ու կ'ծախէ:

Օսմ. Պանքան հետեւեալ պայմաններով և տոկոսով դրամ պահեստի կ'ընդունի.—

2 տարի պայմանաժամով պահեստի համար տարեկան 100ին 3 ու կէս տոկոս կու տայ, մէկ տարի պայմանաժամով պահեստի համար՝ տարեկան 100ին երեք. 6 ամիս պայմանաժամով պահեստի համար տարեկան 2 ու հարիւր, 3 ամիս պայմանաժամով պահեստի համար տարեկան $1^1/_2$ ու հարիւր:

Պոլսոյ գործակալութիւնը վերոյիշեալ բոլոր գործառնութիւնները կ'ստանձնէ և ասկէ զատ, ապրանքներու վրայ փոխառութիւններ կ'ընէ և գոնսինեասիոնով և ազատ տեղաշարժով ապրանքներ առնող կ'ընդունի:

Բերայի մասնաճիւղը նմանապէս կը կատարէ Պանքային վերոյիշեալ բոլոր գործառնութիւնները (բացի ապրանքներու վրայ կատարուածներէն), և անփոխարէն ստանձնելու պայմանաւ կ'գնէ և կը ծախէ զանազան վիճակահանութեանց արժեթուղթեր, ինչպէս Վիլ տը Բարիի, Ռումէլիի երկաթուղեաց, Հելլենական կամ Բոնամայի վիճակահանութեան արժեթուղթեր ևն. ևն.: Պոլսոյ գործակալութիւնը և Բերայի մասնաճիւղը կը ծախեն նաև Ռումէլիի Երկաթուղեաց արժեթուղթերու բրօմէսները, և Օսմ. Պանքայի Թուրքիոյ մէջ հաստատուած միւս բոլոր գործակալութիւններուն նման կ'ընդունին տարեկան $2^0/_0$ տոկոսով մինչև 100 օսմ. ոսկի, ընթացիկ հաշիւ բանալով:

Օսմ. Պանքան $3^1/_2{}^0/_0$ ֆրանսական և $3^0/_0$ գերմանական Ռանթերու փոխարէն գումարներ փոխ կու տայ պզտիկ ընթացիկ հաշիւի դրութեամբ. յիշեալ Ռանթերը պահեստի դրուած արժեթուղթերու յատուկ տուփէին մէջ կ'պահուին: Պահեստի դրուածներու քանակին աւելնալուն համեմատութեամբ, եղած փոխառութիւնն ալ հետզհետէ կ'աւելնայ:

ՕՍՄ. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՈՒՑ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԴ.— Օսմ. Հանր. Պարտուց Թուղթոց կալ հասոյթներու Ընդհ. Տնօրէնութիւնը պատիւ ունի ծանուցանելու Դամասկոսի Թրամվէյի և ելեկտրական լուսաւորութեան Օսմ. Կայս. անանուն ընկերութեան իւրաքանչիւրը 22 ոսկինոց տասնըկու հազար պարտաթուղթերու (թիւ 1-12000) տէրերուն թէ այն պարտաթուղթերու դրոշմատուրքն ըստ պատշաճի հատուցուած ըլլալով, միայն իրենց թուղթերը պիտի ներկայացնեն Պոլիս, Ջկնաւանի տեսչութեան մէջ՝ մասնաւոր դիւանը, ուր դրոշմուելու համար հարկ եղած կանոնական ձեւակերպութիւնները պիտի կատարուին առանց ուրիշ ո և է ծախքի:

ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

21/4 Մայիս 1905 3—3

ԽԱՉԻՆԵԻ ԽԱՍՍԱՐ ՇԱՀԱՆԷ

Խաչինէի Խասսար Շահանեան միւպայեա օլունաճագ քէթէն տօգ պէհէր մէթրօսը տէօրթ պուչուգ ղուրուշ ֆիյաթիլա թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ մահը հալ բուտիմին 27ինճի չարշէմպա կիւնիւնտէ գատար 100 տէ 3 թէնզիլի պիլ գապուլ եէվմը մէզքիւրտէ իհալէի գաթիյէսի իճրա գըլընաճաղընտան իթթայա թալիպ օլանլարըն թէէմմինաթ աքչէսինի վէ եա միւթէպէր քէֆալէթնամէի միւսթահսըլէն եէվմը մէզքիւրտէ նիհայէթ սաաթ օնա գատար Խաչինէի ճէլիլէի միւչարիլէյհայա կելմէլէրի: 3—3

25 Նիսան 321

*** Խաչինէի Խասսար Շահանէէ միւպայեա օլունաճագ աչըք սաթարը վէ վըրի միւնագասայա վազ օլունտըղընտան իթթայա թալիպ օլանլարըն թէէմմինաթ աքչէսինի վէ եա միւթէպէր քէֆալէթնամէի միւսթահսըլէն Խաչինէի ճէլիլէի միւչարիլէյհայա կէլմէլէրի: 3—3

24 Նիսան 321

*** Խաչինէի Խասսար Շահանէէ միւպայեա օլունաճագ Գանովա, Միթիլլու վէ Այվալըգ սապօնլարընըն պէհէր աթիգ գըտէսի մէճիտի 20 ղուրուշ հիսապը իլէ 3 ղուրուշ 75 սանդիմ ֆիյաթիլա թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ մահը հալ բուտիմին 30 ընճը ճումա իրթէսի կիւնի իհալէի էվվէլիյէսի իճրա խոլընճագընտան թէնզիլի իլէ իթթայա թալիպ օլանլարըն թէէմմինաթ աքչէսինի վէ եա միւթէպէր քէֆալէթնամէի միւսթահսըլէն եէվմը մէզքիւրտէ նիհայէթ սաաթ օնա գատար Խաչինէի ճէլիլէի միւչարիլէյհայա կէլմէլէրի: 3—2

24 Նիսան 321

«ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»ի Տնօրէնութիւնը կ'ծանուցանէ թէ իրեն ուղղուած յօդուածները, հաշիւ ըլլան թէ ոչ, չէ կրնար ետ տալ: Այս կամ այն յօդուածի հրատարակութեան վրայ պատասխանատուութիւններ ալ չի կրնար հաւանիլ: Նաեւ, կանխաւ ներողութիւն կ'խնդրէ՝ չոր մը նամակներու ո՛ և է պատասխան չտալու համար:

ՔՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷ

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼ. 250 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ

ԱՄԲՈՂՋՈՎԻՆ ՎՃԱՐԵԱԼ

Հաշուեկշիռ ի 31 Մարտ, 1905

ՓՈԽՔ

Պատրաստ դրամ սնտուկին և պանքաներուն մէջ	Ֆր. 143,365,096.61
Առեւտր. Թուղթեր	1,004,357,999.64
Ռըբորտ	550,162,113.20
Ընթացիկ հաշիւք	471,376,236.64
Երաշխաւորութեամբ փոխատուութիւնք	— —
Բաժնեթուղթ, մուրհակ, պարտաթուղթ և պետական արժեթուղթ	6,887,315.51
Անշարժ կալուած	37,000,000 »
Զանազան հաշիւներ	11,604,833.05
	2,223,753,594.65

ՊԱՐՏՔ

Աւանդ դրամ և ի տես մուրհակ	760,433,643.09
Ընթացիկ հաշիւք	915,271,547,54
Ընդունուած փոխանակագիրք	103,530,132.18
Պայմանաժամով մուրհակ	41,468,901.24
Զանազան հաշիւներ	53,049,370.60
Պահեստք	100,000,000 »
Դրամագլուխ	250,000,000 »
	2,223,753,594.65

Հաշուետումարներուն յար և նման է.

Ընդհ. Տնօրէն

Ա. ՄԱԶԸՐՍ

ՔԻՆԱ ԼԱՌՕՇ

Ստամոքսի հիւանդութիւններու դիմադրելու համար, բժիշկները չառանգած կ'առաջարկեն Քինա Լառօշը գինին, և ընդհանրապէս Քինքինայի նախապատուութիւն տալով զայն կամ գինիի և կամ ուրիշ ըմպելիի մէջ խառնելով կու տան:

Աւելորդ է գովեստ կարդալ Քինքինային, որովհետև բժիշկներն ամէն օր կ'գործածեն զայն և հետեւաբար չենք կարծեր որ անոր բուժիչ զօրութիւնն ու հրաշալի ազդեցութիւնը չգիտցողներ գտնուին: Կարեւորն այն է օտարոտ ու իբր Քինքինայով պատրաստուած գէշ ծախուածներէն չառնել՝ զուրկ են Քինքինային սպասուած բուժիչ յատկութիւններէն, անոր համար Քինքինայի ազդեցիկ հիւթը կեղեւէն զատելու արուեստը գաղտնիք մ'է չառնելու համար: Մինակ ՔԻՆԱ ԼԱՌՕՇ եռուած գեղն է որ կատարելապէս կը պարունակէ իր մէջ Քինքինայի բուժիչ հիւթն ու այժ առող ազդեցութիւնը չկայ դեղ մը որ ՔԻՆԱ ԼԱՌՕՇԻ չափ աժ առնէ:

Տղոցկան կիներու տկարութեան, ստամոքսի տկարութեան և վատառժութեան համար ազնիւ դարման մ'է ՔԻՆԱ ԼԱՌՕՇԸ: Կ'բուժէ նաև անուժութեան ամէն տեսակն հիմնապէս և արագաբար բուժելու համար պէտք է գործածել ՔԻՆԱ ԼԱՌՕՇԻ ՑՈՂՎԱԾ ՏԱԽԱՐՆ տեսակը: Մէկ խօսքով այժ տալու ամէնէն զօրաւոր դեղը Քինա Լառօշն է: Կեղծերէն զգուշացէք: Դեղարաններէն ու մթերանոցներէն անկեղծ ՔԻՆԱ ԼԱՌՕՇ փնտռեցէք: 35—14

ՔՕՆԵԱՔ ՊԱՐՊԱՐԷՍՍՕ Մ. ԵՂԲԱՐՑ

Պարպարէսօ Մ. Եղբարց յանուական քօնեաքը զուտ խաղողի արտադրութիւն է որուն ճարտարարուեստական հոյակապ գործարանն հիմնուած է 1840ին և փոխադրուած է իրենց հօրմէն: 1875 և 1888ի յանուական արուեստահանդէսը, 1889 ի Բարիզի, 1894ի Շիքակոյի ամերիկեան, 1895ի Պօրտոյի և 1900ի Բարիզի մեծ արուեստահանդէսներց միահամուռ կատարեալ են որ Պարպարէսօ Մ. Եղբարց ժառանգաբար պատրաստած քօնեաքը զէշ՝ հին է թէ՝ ընտիր և ի հասարակութիւն վարժեցուցած են պաշտօնական մրցանակներով, նոյնը կ'հաստատեն նաև մեծահռչակ բժիշկներու և քիմիագէտներու հիշատակութիւնք: Պարպարէսօ Մ. Եղբարց քօնեաքին արուած ուրիշ մրցանակներ յիշատակելը աւելորդ է թուել; քանի որ հանրածանօթ է այն և ապահոված աւանդին պարծանքը, մրցակիցներուն նախանձը գրգռելու չափ:

Այս վաճառատան մէջ կ'ծախուի նաև, բոլոր ըմպելու համար զուտ չոր ցորենի կարասի-քաղցրեր, Ծաւանի ընտիր ոխա և հելլենական բանջեր, արտադրութիւններ ու հնատարածանք:

Մենավաճառները պատիւ) Արծաթ Խան Մ. Փրկչի
) Հալեփոլիսի ... տան Ն. Վոլ. Ծախասանի ... 50 35

Ամէն յանձնարարութեան համար դիմել Առ Պ. Աթանաս Մ. Քալօերիսօ
Կ. Պոլիս. Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ Ղալաթա

ՊԱՅՄԱՆՔ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի

ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺՆԵԳԻՆ	6	Մէճ.
ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ »	3	»
ԵՌԱՄՍԵԱՅ »	$1^1/_2$	»
ՏԱՐԵԿԱՆ » ՀԱՍՏ ԹՈՒՂԹԻ ՎՐԱՅ	7	»
ՖՐԱՆՍԱ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ	30	Փր.
ԱՄՍԱԿԱՆ ԲԱԺՆԵԳԻՆ ԲՈՍԴ—ԼՕՔԱԼՈՎ	18	ՂՏ.
ՏԱՐԵԿԱՆ » » »	7	Մէճ.
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ	36	Փր.
» ՎԵՑԱՄՍ. 18. ԵՌԱՄՍ.	9	»
» ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՏ ԹՈՒՂԹՈՎ և ամերիկեան միութեան	40	»

Օսմ. ոսկին 108 ղրշ.— Անգլ. ոսկին 119 ղրշ.—20 ֆր.ոսկին $94^1/_2$ ղրշ.ի:

Եւ Բրիտ. 55 ղրշ.ին փոխ կրնան առնուիլ

Նոյն պայմանք կ. Պոլսոյ և Գաւառաց համար. ԱՆՑԻՐ: ՄԻՆՉԵՒ ԿԱՆԽԻԿ

Նամակի փոխ կ'ընդունինք՝ 20 հատ 1 ղրշ.ինոց բոլորակի փոխը 20 ղրշ.ի հաշիւով, և մի միայն ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԱԾ ՆԱՄԱԿՈՎ:

Հասցէի փոփոխման համար անհրաժեշտ է ղրկել երկոս ղրշ., նամակի փոխօք:

Բօսդայի ծախքը մեր վրայ է, Բօսդ—Լօքալէն զատ: Իսկ դրամին առաքման ծախքն և ամիսի տարբերութիւնն բաժանորդին վրայ են:

Ջէքերուն և Փոխ" գրերուն վրայ, պէտք է որ առաջուն ինք փակցուցած ըլլայ 20 փարայի օրինական դրոշմը: Ապա թէ ոչ՝ երեք թերթ պակաս կ'ղրկուի:

Նմանապէս, մայրաքաղաքէն կամ գաւառէն ղրկուած Ազդերը պէտք է դրոշմուած ըլլան ըստ օրինի: Ապա թէ ոչ՝ չեն տպուիր: Եկեղեցական ու բարեգործական Ծանուցումները զերծ են դրոշմի տուրքէն:

Պոլսոյ և գաւառի մէջ, ո'ւն վճարումները միայն վաւերական են որք կ'ըլլան ի փոխարէն Տպարանին պաշտօնական Բրդթին՝ տպագրուած Տնօրէնէն, ու կնքուած Լրագրին տեսչական կնիքովը:

Պակաս թերթ կ'ղրկուի ամէն անոնց որ վերոյիշեալէն տարբեր ասկով հաշուած ըլլան իրենց ղրկած դրամները:

Բաժանորդ գրուելու և դրամը ղրկելու ամէնէն դիւրին կերպն է՝ մանտա—բօստ մը առնել, որուն բոլոր ծախքն է 20 փարա մինչեւ 100 ղրշ.: Նամակ գրելու պէտք չկայ: Բաւ է մանտա—բօստէն կտրօնին ետևն նշանակել բաժանորդին անունը, հասցէն, Թաւրաննն ու գումարը: Դրամը մեզ կը հասնի, և թերթը կ'ղրկուի, անվրէպ:

Ապառիկ յանձնարարութիւնք ՉԵՆ ԳՈՐԾԱԴՐՈՒԻՐ: Ջնորդուած բաժանորդութիւնք ՕՐՆ ՕՐԻՆ կ'գադրին, ծանօթ թէ անծանօթ, որի' ալ պատկանին:

Դադարող բաժանորդները լաւ կ'ընեն ուրեմն եթէ կանխաւ հասցնեն բաժնեգինը, կամ կ. Պոլսոյ մէջ մէկը ցոյց տան որուն դիմուի պայմանաժամին:

Գործակալք պատասխանատու են իրենց ներկայացուցած բաժանորդներուն համար: Ցորչափ դադրեցնել չեն տուած թերթին առաքումը, բանած պայմանաժամն իրենցմէ կ'պահանջուի:

Հին թիւերը ասվօրական գնով չեն ծախուիր:

Ջտպուած ձեռագիրներն ետ չեն տրուիր:

ԱԶԴ

Օսմ. ապահովագրական ընկերութիւնը պատիւ ունի ծանուցանել իր պատուարժան յաճախորդներուն թէ Յուլիս 14էն (Ն. Տ.) սկսեալ, Տնօրէնութեան գրասենեակը պիտի փոխադրուի Նազըր խան, Բէրլէմպէ Բազար, Վոյվոտա փողոց, թիւ 14: 26—9

ՍՐՏԻ ԲԱԲԱԽՈՒՄ ԵՒ ՄԱՐԵԼԻՔ

Անոնք որ սրտի բաբախումի ենթակայ են և կամ մերթ ընդ մերթ մարելիք կ'զգան, պէտք է տեւականապէս իրենց գրպանը կրեն շիշ մը ԲԷՌԼԷ ՏԷԹԷՐ ՏԸ ՔԼԷՐԹԱՆ, որուն երկուքէն չորս հատիկը ճշմարտապէս կ'հանդարտեցնէ սրտի ամէնէն սոսկալի բաբախումներն ու նուաղումները: Երբ նիհարակազմ անձի մը կամ հիւանդի մը վրայ մարելիք գայ, անմիջապէս կ'սթափեցնէ զայն Բէռլէ տ'Էթէր տը Քլէրթանը որ յաջողութեամբ կ'բուժէ ստամոքսի մարմրուքն ու լեարդի խիթերը (գարա ճիկէր սանճըսը): Բարիզի բըժշկական Ակադեմին Բէռլէ տ'Էթէր տը Քլէրթանի բուժիչ յատկութիւնները գնահատելով վաւերացուցած է զայն և ամէն կողմ յանձնարարած՝ ինչ որ մեծ երաշխաւորութիւն մ'է հիւանդներուն, զայն վստահութեամբ գործածելու: Ամէն դեղարաններու և դեղի մեծ մթերանոցներու մէջ կ'ծախուի, կեղծերէն զգուշանալու համար սրուակներուն պլլուած թուղթերուն վրայ պէտք է ուշադրութեամբ փնտռել դեղին պատրաստուած գործարանին հետեւեալ հասցէին.

Maison L. Frere 19 rue Jacop Paris 32—32

Թիւր Մաւլ (42)

ՑՐԱՆՍԱՑԻՔ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԲԵՒԵՌԻՆ ՎՐԱՅ

ԺԲ.—ԱՐԴԵԼԱՓԱԿ

Ինչ որ իրենք տհագին սառնակոյտ մը կարծած էին՝ ուրիշ բան չէր, բայց եթէ նոյնինքն ընդծովեային եռեւի մասը, որուն ագնուցը խորապէս կ'մխուէր ձիւնին մէջ: Վերեւ ծածկոյթը գոցուած էր անոր, որով ան կերպարանքը առած էր այն հիւղակներէն մէկուն՝ որոնց խլեակներուն կ'հանդիպինք տակաւին, Կրօէնլանտայի և Կիւննէլի երկիրին, ամենահիւսիսային վերնագաւառներուն մէջ: Բայց հիմա, հոս, կարելի չէր տարակուսիլ, եթէ նոյն իսկ ճանչցած չըլլային ընդծովեայ նաւուն իրանը: Էսքիմացիները՝ հակառակ իրենց վայրենութեան, չատ ուշիմ են, և ավկիտանոսին սառած մակերեսին պէս, անկայուն գետինի մը վրայ պիտի չչինեին երբեք իրենց բնակարանը:

Հիւպէր նետուեցաւ, խրած ընդծովեան ոլորապատող, խախուտ սառնաբեկորներուն վրայ և առաջին անգամ ներս մտաւ: Հոն արտաձմլիկ տեսարան մը կ'սպասէր իրեն:

Իզապէլ, հոգեվարքի մը պէս տժգոյն, ծնրադրած էր մարդկային արարածի մը քով, որ կատարելապէս մեռելի մը կը նմանէր: Երբեմն երբեմն, քանի մը կաթիլ օղի կ'հոսեցնէր գետնատարած Թչուառ արարածին կապոյտցած ու սեղմ շրթունքներուն մէջ, սփոփելով ինքն իսկ բանալ հիւանդին շրթունքները ու ակռաները:

—Հիւպէր, ըսաւ արագաբար, ասիկա հայրս է: Դեռ ողջ է: Իր երկու ընկերները մեռած են: Անոնց մարմինները պիտի գտնաք, քիչ մը վարը, մեքենային մօտ: Ցուրտէն են մեռեր: Վառելիք չունէին բնաւ և ուտելիքներն ալ սպառած էր ամբողջովին:

Տօքթօր Սէրվան, վազած, Պ. տը Քէրալիօին քով եկած էր:

—Նաւապետ, ըսաւ, անհրաժեշտ է որ մենէ մէկը շուտ մը երթայ և օգնութիւն փնտռէ: Ջենք կրնար Օր. Իզապէլը և հայրը այստեղ ձգել, ինչու որ բարեխառնութիւնը բացարձակապէս անդիմադրելի է:

Տ'Էրմօն կ'վարանէր: Առարկեց որ իր հոն ներկայութիւնը կրնար օգտակար ըլլալ:

Նորէն կէրպրաղ էր որ, տագնապալից կացութեան յարմար հանճարեղ ներշնչում մը ունեցաւ:

—Շունը չմոռնանք, ըսաւ:

Ամենքն ալ հասկցան:

Հիւպէր, յուշատետրը հանելով, թերթ մը փրցուց և սառած մատուըներով հետեւեալ խնդրանքը ըրաւ տեղակալ Լուի Բօլին.

«Շուտով երեք հոգի ղրկեցէք, ուտելիքներով և ջրածինի խողովակով մը: Շունին հետեւեցէք: Ան ձեզի ճամբայ պիտի ցուցնէ:»

Ցետոյ թուղթը ծալլեց և անցուց կենդանիին վզնոցին:

Հիմա խնդիրը, Սալվաթօրը դէպի կայան ուղարկելուն վրայ էր:

Ո՞վ պիտի կրնար կարիճ կենդանիին հասկցնել այն ծառայութիւնը որ իրմէ կ'սպասուէր:

Իզապէլ վրան առաւ այդ գործը: Ան մեծ հաւատք ունէր, և իրաւամբ, Սալվաթօրի զմայլելի արթնամտութեան վրայ, որ շատ աւելի էր քան իր ցեղակիցներուն: Ուստի Իզապէլ դուրս ելլալով խրած նաւէն, գնաց մինչև սառնաբեկորներուն վրայ, չոյեց քաջարի թէռնէօվին գլուխը և ցոյց տալով անոր հարաւային արեւմտեան հորիզոնը՝ որ կ'կորսուէր անընդհատ տեղացող ճերմակ փաթիլներու վարագոյրին տակ, ըսաւ պարզապէս. «Գնա՛ տեսնամ, իմ քաջ շունս:»

Սալվաթօր ցնծուն կաղկանձիւն մը արձակեց, քաղցր ու հպարտ ակնարկ մը նետեց իր տիրուհիին վրայ և նետի մը պէս սուրաց:

ԺԳ.—ԱԼԻՔՆԵՐՈՒՆ ՏԱԿ

Մեծամեծ դժուարութիւններով էր որ յաջողեցան մահամերձը վերկենդանացնել:

Բայց Պ. տը Քէրալիօի քաջայաղթ կազմուածքը, տօքթօր Սէրվանի հմտութիւնը ու ճարտարութիւնը, Իզապէլին յարատեւ ու քաջայարմար խնամքները, յաղթեցին հիւանդութեան: Երրորդ օրն իսկ, հիւանդը կրցաւ չարժիլ ու ելլալ:

Մեծամեծ զգուշաւորութիւններով ու խատաճիշտ չափերով անոնդ տուին անոր, ինչու որ ոչինչ այնչափ մահաբեր է որչափ երկարատեւ անօթութիւններուն յաջորդող ծանր անմարսողութիւնները:

Պէտք եղաւ նաև, խեղճ երկու նաւաստիներուն յուղարկաւորութիւնը կատարել:

Ոչինչ կարելի է երեւակայել աւելի թախծալի քան այդ յուղարկաւորութիւնը: Ան օրը ամէն բան գորշագոյն էր ու սգաւոր. ցուրտը անընդհատ հետզհետէ աւելի անհնարին աստիճաններու կ'հասնէր: Եւ իրենց ծննդավայրի հողէն, ծնողքէն, ազգականներէն ու իրենց բարեկամներէն հեռու, տարաբախտ երկու Պրըթօններ, ոչ իսկ հանգչելու պատառ մը հող ունէին:

Ուստի, տեղին ու պարագաներուն ներած պայմաններուն համեմատ, ձեռնարկեցին թաղումի գործին: Կէրպրաղին հերքիլեան բազուկը, սառնադաշտին վրայ, հաղիւ չորս ոտք խորութիւնով փոս մը կրցաւ պեղել: Ջայն փորած ատեն, քաջարի նաւազը կուլար և արցունքները, ծանր մարգարիտներու պէս կ'սառէին անոր մօրուքին ու այտերուն վրայ: Նոյն իսկ անոնցմէ ոմանք եկան, աղօտ պզտիկ բիւրեղներ կազմել, ձեռքին մէջ բռնած բրիչին կոթին վրայ:

Այս երկու մարդերը, արշաւախումբին առաջին մեռնող անդամներն էին: Կոկիծը ու սուգը խոր եղան պզտիկ խմբակին մէջ, որ տեսակ մը վհատութիւնով վարակուեցաւ:

Վերջապէս, Պ. տը Քէրալիօի ուժերը բաւական եկան, և կրցաւ խօսիլ ու պատմել իր ցաւակոծ ոդիսականը:

Բայց նախ, նոյնինքն Իզապէլին բերանէն լսեցին, իր փախուստին պատմութիւնը՝ որ այնչափ բարեբաստիկ ներշնչում մը թելադրուած էր և իմացան թէ ինչպէս, դեռատի աղջիկը, որդիական սէրը իրեն առաջնորդ ունենալով, յաջողած էր գտնել իր հայրը չարաչուք սառնալեռին կուտակումին տակ:

Օր. տը Քէրալիօ կարճառօտ եղանակով մը պատմեց պատահածը:

Իզապէլ կարդալէն վերջը այն նամակը որ կ'գտնուէր Նետուած շիշին մէջ, որ բարեբախտ դիպուածով մը դուրս ցցուած կ'մնար սառնային անսահման տարածութեան վրայ, իր սրտաբուղխ խանդաղատանքին միայն հետեւելով ու թաքուն նախազգացումէ մը մղուած, սկսած էր դէպի հիւսիսային—արեւելք վազել: Իր ընկերներէն առաջ անցած և անխելքիւր նետուած էր սառնադաշտին այն մասին մէջ, ուր բուռն խորտակութիւնները ու տակնուվրայութիւնը կ'ապացուցանէին թէ, ան, ամէնէն աւելի ենթարկուած էր մրրիկին ահաւոր ազդեցութեան: Անծանօթ բնազդ մը իմաց կու տար իրեն որ, հոն էր և ոչ ուրիշ տեղ, որ պիտի գտնար անհետացած գժբախտները:

Ջէր խաբուած: Դիտելու արտակարգ կարողութիւնով մը, գաղղութեան ապահովութիւնով մը ուր կանացի բնական սրատեսութեան կուգային միանալ, բաւական երկարատեւ փորձառութեան մը հայթայթած բոլոր միջոցները, Օր. տը Քէրալիօ շուտով յաջողած էր սառնակոյտերը զանազանել իրարմէ և անոնց երեւոյթներուն տարբերութիւններէն որոշել զանոնք որոնք իրենց զանգուածներուն տակ խոր փոսեր կ'պարունակեն:

Այսպէսով էր որ հասաւ այն սառնակոյտ բարձունքին առջև որ կ'ծածկէր ընդծովեան, և Իզապէլ, նախ զարմացած, ուզեց աւելի մօտէն ուսումնասիրել Բնութեան կառուցած այդ չէնքին ձեւերը ու չափերը:

Սալվաթօր, արդէն իսկ հասած էր իր քով և ոտոտսելով կ'հետևէր իրեն:

Մէկէնիմէկ, շունը, երբ վերոյիշեալ սառնակոյտին քով հասաւ, խուլ խուլտուք մը փրցուց, որմէ ետքը արձակեց երկար վայնասուն մը՝ որ սարսուռ ազդեց դեռատի աղջկան: Այս վերջինը, իր յամառուն վազքէն պարտասած, և տասնւերկու ժամէ ի վեր բերանը բան դրած չըլլալով, ջղային ու վերջին աստիճան դիւրազգած դարձած էր:

Բայց այս տեսակ մը աւելորդապաշտական սարսափին յանկարծ յաջորդեց անճեցուն կարով մը:

—Բեզ տեսնամ, պատուական շունս, գնա՛, փնտռէ՛, խուզարկէ՛, հրամայեց, Սալվաթօրը չոյելով:

Թէր-Նեօվը, կատաղօրէն հաչելով, նետուեցաւ սառնակոյտին ցցուածքներուն դէմ. անոր շրջանը ըրաւ, վազելով և արդէլքին դէմ իր զայրոյթի նշանները բազմապատկելով:

Վերջ ի վերջոյ, կանգ առաւ բարձունքին անկիւններէն մէկուն առջև և մոլեգնօրէն սկսաւ ձիւնը քերթել:

Դեռատի աղջիկը, այնչափ անհամբեր որչափ հաւատարիմ կենդանին, հասկնալով որ անսովոր բան տեղի ունենալու վրայ էր սառնաբեկորներու այդ պատուարին ետին, ինչպէս նաև հաստատելով իր նախապէս ունեցած այն կասկածին վրայ թէ այդ սառնակոյտին տակ պարապ խորշ մը պէտք է ըլլայ անպատճառ, փորձեց վրան ելլալ և առանց մեծ դժուարութեան յաջողեցաւ այդ բանին:

Այն ատեն տեղի ունեցաւ բան մը որ կրնար չարաբախտ աղէտքի մը պատճառ ըլլալ և որ, բարեբախտաբար, Պ. տը Քէրալիօին ազատումին գլխաւոր ազդակը եղաւ:

Սառը, որ չատ բարակ էր այդ տեղ, խորտակեցաւ Իզապէլին ծանրութեանը տակ և այս վերջինը խորասուզուեցաւ ձիւնէ ճշմարիտ խողովակի մը մէջ որուն յատակը կ'դպէր ընդծովեային բերանաբաց ծածկոցին:

Հոն էր որ, խեղճ աղջիկը գտաւ իր հայրը, անկենդան վիճակի մէջ և քիչ անդին, երկու նաւազներուն դիակները: Անհուն սրտաբեկութիւն մը ու յուսահատութիւն մը զգաց:

Բայց որովհետեւ կորովալից էակ մըն էր ան, ուստի չուտով հակազդեցաւ և սկսաւ անմիջապէս, ամէն ջանք ի գործ դնել որպէսզի չդադրի այն քիչ մը շնչաւորութիւնն ալ որ դեռ կ'պլպլար իր հօրը կուրծքին տակ:

(Շար.)